

Kolumbove plavby.

Tento text nadväzuje na text čo som vám predniesol nedávno, preto počítam z tým, že určité podklady budete vedieť. Rovnako som musel počítať z tým, čo už bolo povedané a upriamiť pozornosť na nové veci, prípadne rozšíriť a prehĺbiť už známe.

Každá vedecká práca musí z niečoho vychádzať. Tu nehovorím o tom čo čítam, je to metafora. Kolumbus musel vychádzať z nejakých základných údajov.

Nevie sa ako prišiel na v tej dobe šialený nápad hľadať cestu do Indie na západ, ale stál si za ním rovnako neochvejne ako neskôr v 19 storočí Ferdinand Lesseps pri stavbe Suezského prieplyvu. Oba tieto projekty sú si, až do realizačnej fázy paradoxne ako cez kopírku. Všetka dnešná literatúra prezentuje Kolumbov život pred prvou plavbou tak, akoby vedel, že Nový svet tam nielen je, čo bolo logické, ale aj to že On je povolaný nájsť cestu k nemu.

Ako všetci vieme Kolumbus nebol prvý, kto Ameriku objavil.

Približne pol tisícročia pred ním Ameriku našli Normani a úspešne ju kolonizovali. Hoci len krátkodobo.

Čo je už ale známe menej je fakt že už dávno pred Erikom Červeným a jeho synom Leiffom Erikssonom vznikol dokument, ktorý spomína toto územie.

Určite Vám to príde smiešne ale je ním jeden z najuveriteľnejších dokumentov vôbec: Platónova Legenda o Atlantíde kde sa výslovne uvádza: „...Ten ostrov (Atlantída) bol väčší než Líbya a Ázia dohromady a vtedajší cestovatelia mohli sa z neho dostať na ostatné ostrovy, a z tých ostrovov zase na celú náprotivnú pevninu, prestierajúcu sa okolo pravého mora. Lebo toto naše more, ktoré leží vo vnútri spomínaného ústia (Gibraltársky prieliv), javí sa ako záliv s celkom úzkym vchodom. Ale tamto je naozaj more a zem, ktorá ho úplne obklopuje, plným právom by bolo možné nazvať pevninou v pravom zmysle slova....“ Samozrejme viete, čo sa myslí pod ostrovom, ústím a Áziou.

Ďalej tu bola mapa o ktorej som hovoril minule, ale Kolumbus o nej podľa všetkého nevedel.

To je zaujímavé tvrdenie, ktoré som našiel v texte pri mape a odporuje tvrdeniu Alonsa Pinzóna, jedného zo sponzorov expedície ktorý tvrdil, že Kolumbus pozná presnú trasu po ktorej sa budú plaviť. Taktiež tu je fakt, že Kolumbus sa ak už aj nezapísal, tak určite chodil na prednášky do Sagreskej akadémie, keďže ako kozmograf – vtedajšia obdoba kartografa, tam mal najlepšiu šancu dozvedieť sa niečo nové. Napríklad o mape od Claudia Cymbrica z Walesu ktorá Island a Grónsko taktiež obsahovala. Okrem teoretických poznatkov sa spriatelil s vedúcimi predstaviteľmi inštitúcie, Jozefom Vizinom – kráľovským osobným lekárom a Abrahamom Zacutom – významným astronómom. Obaja boli židia.

Tým získal cenné konexie na kráľovskom dvore, čomu dopomohla aj jeho urodzená manželka.

Portugalsko vtedy žilo objavmi. Kráľ udeľoval koncesie na objavenie a podrobenie neznámych území.

Kolumbus si na svoju prvú plavbu vybral neobvyklý smer – sever. V roku 1477 dosiahol nielen Island ale aj Grónsko, ako som spomínal minule, čím už z dnešného pohľadu na svetadiely bol v Amerike.

Faktom bolo, že vedel toto: keď sa dá Atlantik prekonať na severe, južnejšie to pôjde taktiež. Prečo nepostupoval od Grónska na juh, po istej línii pevniny sa môžeme domnievať, ale pravdepodobne predpokladal, že oboplávať Atlantik dookola bude zbytočné, keď sa dá ísť krížom. O Atlantíde ktorej pozostatky sa podľa legendy mali nachádzať na plytčine uprostred neho, buď vôbec nevedel, alebo to bral ako výmysel.

Tým môžeme prejsť k jeho Prvej plavbe z veľkým P. Úmyselne som nespomenul všetky spory, dohady a podobne, ktoré jej predchádzali, pretože na to nemáme čas ani priestor, avšak Kolumbus kontaktoval skoro každého: Portugalsko, Španielsko, Francúzsko, Britániu. Už to vyzeralo aj na vyšetovanie španielskou inkvizíciou.

Prvá plavba vyrazila z prístavu Palos z tromi loďami – Santa Maria, Pinta a Nina. Len pre zaujímavosť Nina sa volá po svojom majiteľovi Juanovi Ninovi. Dohromady niesli približne 120 ľudí. Štvrtinu z nich tvorili trestanci, ktorý to mali za podmienku prepustenia na slobodu. Hoci sa všade tvrdí, že to boli karavely nieje to pravda úplne, Admirálska loď Santa Maria karavelou nebola – bola o triedu vyššie a to karaka. Od karavely sa odlišuje tým, že má nadstavbu aj na prove. Na tomto obrázku sa údajne nachádza práve ona.

Najprv plávali na Kanárske ostrovy a poverčivosť námorníkov verila na prekliatie. Možno aj tým, že sa nenašiel kňaz, čo by šiel s nimi. Už vtedy sa dostavili problémy, pričom išlo o rutinnú trasu. Obvyklý západný vietor sa obrátil, kormidlo na Pinte sa zlomilo bez zjavnej príčiny, pokazila sa voda v sudoch. Môžeme predpokladať že niečo majú na svedomí Kolumbovi nepriatelia, ktorých si svojim vrcholne sebaistým postojom, extrémne rýchlym postupom do najvyššej spoločenskej triedy ako aj tým, že vôbec dokázal vyplávať, narobil veľmi mnoho. Zastavili sa na ostrove Gomera. Tu vymenili latinské plachty na Nine za rahnové, ktoré jej umožnili zvýšiť rýchlosť. Zastávka bola dlhšia než sa plánovalo, údajne pre Kolumbovu zápletku z guvernérovou dcérou. 6. septembra ale vyrazili na západ. Posádky boli nervózne ale medové reči ako obvykle zabrali. Dôstojníci na lodiach boli nielen poverčiví ale taktiež vedeli že je veľa lodí, čo sa nikdy nevrátili. Kolumbus vedel že dobrá nálada a poslušnosť posádky sú len dočasné, tak v záznamoch skracoval vzdialenosť čo preplávali, zatiaľ čo súkromne si zaznamenával reálne informácie. Napriek tomu čo tvrdil vedel, že plavba nepôjde podľa plánu. Taktiež mu bolo divné, že nestretli žiadnu morskú príšeru. Postupovali takmer priamo na 28 ° SZŠ, kde bol stály západný vietor.

16. septembra dosiahli Sargasové more. Známy bod v Bermudskom trojuholníku. V tomto mori rastie na hladine Chaluha Sargasová, ktorá lode podstatne spomaľovala. Okrem chalúh si do denníka zaznamenal aj iné viaceré záhady, ktoré ľahko nájdete na internete. Námorníci by nemali problém otočiť lode už tu. Kolumbus im na to nedal príležitosť svojim takmer vojenským vystupovaním a sústavnou plavbou, čo nasvedčuje tomu, že v tých časoch nebolo obvyklé, aby sa lode plavili aj v noci. Ak máte radi Hollywoodske filmy, tak si môžete urobiť predstavu ako sa na lodi žilo, a že pre posádku to zďaleka nebol raj. Taktiež vtedajšia úroveň lekárstva nebola práve uchvacujúca. V tej dobe boli bežné vysoké horúčky, rôzne hnačky a podobne. V podpalubí bolo málo miesta. Jedlo bolo minimálne staré a jednotvárne. Jediné, čo bolo vždy čerstvé boli ryby.

7. októbra bol nervózny aj admirál Kolumbus. Podľa údajov ktoré mal od námorníka Sancheza de Huelva, toho ktorý našiel opracované drevo, by sa k cieľu mali dostať každú chvíľu.

Okrem posádok, ktoré neváhali nad jeho likvidáciou sa vzbúрили aj velitelia jeho ostatných lodí Martin Alonso a Vincent Yanez Pinzónovci, rozhodol sa teda vzdať svojej mienky o polohe cieľa a prejsť na mienku Marca Pola. Tá ho uvádzala nejednoznačne – „Zem veľkého Chána leží presne na mieste kde zapadá slnko“. Taktiež videli vtáky letiace na juh. A vtáky niekde musia mať hniezda. Zmenili kurz na juhozápad. Dnes vieme, že tým vzdialenosť nijak zvlášť neušetrili. Taktiež mu posádky dali ultimátum. 3 dni a otočia to, lebo keby sa otočili neskôr tak zásoby im nebudú stačiť na spiatočnú cestu.

Počasie nemohlo byť lepšie, tak sa posádky zase upokojili a všetko poukazovalo na prítomnosť pevniny. Vtákov bolo viac, na hladine plávala trstina a tenké konáre.

Kolumbus taktiež vyhlásil odmenu tomu, kto prvý zazrie pevninu. Či bolo 2000 maravedí veľa, je zrejme z toho čo urobil, keď došlo na vyplácanie.

11. októbra večer videl na horizonte oheň ale dosvedčil mu to len jeden námorník, následnú noc okolo druhej ráno Rodrigo de Triana pozorovateľ na Pinte prisahal, že videl nad morom kopec piesku.

Kolumbus žiadal odmenu sám pre seba. Na prekonanie neprekonateľného Atlantiku mu stačilo len 36 dní. Do palubného denníku si uviedol dátum 12. októbra 1492, čím sa neskôr začal novovek pre niektoré krajiny. Napríklad Nemci považujú za začiatok novoveku aj objavenie kníhtlače v 1443 a my bitku pri Moháči v roku 1526, to len na výber, sú aj iné.

Ostrov ktorý našiel dostal meno San Salvador – Svätý Spasiteľ ale dnes nesie meno Guanahani a patrí k Bahám.

Následne sa stále pokúšal nájsť zem Veľkého Chána, pretože miestny Indiáni mu ako jeho poddaný nepripadali. Tieto plavby ho stáli admirálsku loď Santa Mariu.

Našiel mnohé ďalšie ostrovy, ktoré pomenoval po predstaviteľoch vládnucej dynastie

Cestou naspäť zvolil novú trasu priamo na Azorské ostrovy ale mal problémy z počasím a nebolo ďaleko od potopenia oboch lodí. Musel však zanechať posolstvo o svojom víťazstve a tak spísal všetky informácie a zabalené ich vhodil do mora. Tam aj zostali. V materiáloch sa píše, že búrka zasiahla celý kontinent, čo je ale prehnane tvrdenie. Všetci odprisahali, že ak to prežijú, tak vykonajú púť pokánia a vďaky. Na púť vyrazili na Azorských ostrovoch v dvoch skupinkách, aby lode nenechali bez dozoru. Keď sa prvá skupina nevracala začali ju hľadať a zistili že Portugalský Guvernér ostrova ich zatkol, pretože boli zo Španielskej lode. Po dlhom vyjednávaní ich teraz už viackrát Kolumbus oslobodil.

Následne plávali do Portugalského hlavného mesta Lisabon – preto aby sa pomstil Jánovi II. ale aj aby sa správa o jeho objave rýchlo rozšírila Európou. Zorganizoval si triumfálny sprievod mestom.

Španielsky kráľovský pár sídlil v Barcelone a tak Kolumbus prešiel triumfálne krížom cez Španielsko. Panovníci boli samozrejme nevýslovne nadšený z jeho plavby. Potvrdili mu tituly vicekráľa a veľkoadmirála, udelili mu erb... Teraz bol na vrchole moci a úspechu. Prisľúbili mu čokoľvek, len aby opäť vyplával čo najskôr.

Ostatné jeho plavby už niesú nijak zvlášť zaujímavé, vlastne moje materiály ich berú len okrajovo. To najpodstatnejšie – Prekonať Atlantik, sa už totiž odohralo a ďalej išlo viac-menej o rutinné plavby.

Ako vidíte rôzne mapy zachytávajú trasy jeho plavieb inak, a to sú len dve.

Druhú plavbu začal 25. 9. 1493 tentokrát s plnou podporou panovníka a vyrazil so 17 loďami s posádkou 1500 ľudí z Cádiz na kolonizáciu Nového sveta. Na Haiti ktoré pomenoval La Espanola založil mesto Izabela podľa kráľovnej avšak Indiáni tentokrát kládli tvrdý odpor. V Izabele si dal postaviť murovaný dom a ostatným odporučil aby urobili podobne. Nenašli však toľko zlata o akom všetci snivali. Presnejšie očakávali zlaté strechy z rozprávania Marca Pola, ďalej kopce zo zlata a rieky nesúce len zlato, čo je už pritiažené za vlasy. Tu sa už ani nedá hovoriť o plavbe ale skôr o expedícii. Trvala 3 roky a objavili na nej Malé Antily, Portoriko, Jamajku. Pri jednej plavbe kde našiel ostrov La Mona dostal neznámu chorobu, pri ktorej nik neveril že dožije zajtraška, prekonal ju však za 5 mesiacov. Po tom čo priplával jeho brat Bartolomej, tak ho poveril vedením všetkých záležitostí a vyrazil domov. Nepíše sa, či to urobil schválne ale do španielska dorazil vo františkánskej kutni, čo s jeho predčasným stareckým vzhľadom rýchlo zahnilo zvedavcov. Obvykle ale davu pri vylodení niečo predviedol.

Panovníci mu ponúkli titul vojvodu oblastí ktoré objavil. Tá v tej dobe tvorila ešte len polovicu Španielska.

Na 3 plavbu vyrazil 30. 5. 1498 zo Sanlúcaru de Barrameda zo šiestimi loďami. Rozhodol sa pre nový krok - polovicu poslal priamo k San Domingu založenému jeho bratom v Novom svete a z druhou vyrazil k pobrežiu Južnej Ameriky. Kde objavil dnešnú Venezuelu. Podľa obrovskej delty Orinoka o rozlohe 40 000 km² čo je 10 krát viac ako má Dunaj, predpokladal obrovskú a neznámu pevninu. Napísal si o nej: „Verím že, táto krajina, ktorú sme teraz na príkaz Vašich výsostí objavili, je náramne veľká a že južným smerom je ešte oveľa viac územia, o ktorom doteraz nikto nepočul... Verím že je to obrovská pevnina, o ktorej sme doteraz ešte nič nevedeli...“. Napriek pozvaniu od domorodcov sa ponáhal na La Española. Možno sa obával aj nepriateľstva, ktoré sa prejavilo u Indiánov na La Espanole.

Osadníci v La Aspañole nemali záujem vyskúšať miestne plodiny a túžili po nedostatkovom jačmeni a pšenici z domova. Taktiež neodolali neustálym vojnám z domorodcami ani ich ženám a spoznali syfilis. Následnú vzburu sa Kolumbusov brat rozhodol tvrdo potlačiť dennými popravami. Sťažnosti na kráľovskom dvore sa dočkali odozvy. Úradníci pochopili že Kolumbus ako admirál oceánskeho mora je dobrý ale ako správca a regent nanič. Aby odškodnil panovnícky pár za chýbajúce nálezy zlata poslal im niekoľko lodí z Indiánmi určenými za otrokov. Panovník odmietol takýto obchod. Zrejme pre to, že indiánsky „otroci“ oproti africkým černochoch nevyzerali ako lákavý tovar. Za nového guvernéra bol menovaný Francisco Bobadilla z ktorým Kolumbus a jeho bratia nesúhlasili, za čo ich dal spútať a v reťaziach došlieli až pred kráľa. Stretli sa s ním 17. 12. 1500 v Granade a opäť predviedol davu divadlo – tentokrát reťaze.

Ako náhradu za guvernérstvo mal mať pokoj a blahobyt až do smrti ale už nikdy sa nesmel do Nového sveta vrátiť.

Po čase získal pozornosť kráľovského páru nápadom hľadania priechodu do mora za ostrovmi ktoré objavil.

Na 4 a poslednú výpravu vyplával z Cádiz 9. 5. 1502 zo 4 loďami o 140 členoch posádky. V tej dobe mal pravdepodobne 51 rokov a bol považovaný za starého muža, čomu napomohli aj prekonané neznáme choroby. Expedícia mu teraz trvala len 2,5 roka. Na pobrežie vystúpili 25. septembra v dnešnej Kostarike ktorej dal meno Puerto Lión. Čím konečne dosiahli kontinentálnu Ameriku. Domov sa vracali cez Jamajku a San Domingo. Vylodili sa 7. 11. 1504 v San Lucar de Barrameda.

Zomrel o 2 roky nato vo Valladolid.

V materiáloch nájdete vety o tom, že nikdy nepochopil že našiel niečo úplne nové, neprešiel bránou do nového veku ktorú otvoril, avšak podľa jeho osobných zápisov, minimálne dnešnú Južnú Ameriku považoval za výlučne svoj objav a teda úplne novú.